

Det stora Telekriget i Stockholm

Att strid på "liv och död" mellan teleoperatörer inte är någon ny företeelse fick man veta om man bevistade STSFs årsmöte den 27 maj. Telemuseums 1:e intendent Nils Olander placerade oss på bästa åskådarpå plats och berättade livfullt och engagerat om vad som tilldrog sig under den stora bataljen som pågick ca 1880-1920.

I begynnelsen utgjordes marknaden av små lokala telefonföreningar som ofta drevs i kooperativ anda och utan vinstintressen. Redan på 1880-talet fanns det 100-tals sådana. Att det fanns pengar i branschen insågs snart och det internationella kapitalet i form av Stockholms Bell Telefonaktiebolag var på plats i huvudstaden från 1880. För 160-240 kr/år kunde man då bli abonnent hos Bell. Stockholms Allmänna Telefonaktiebolag startades 1883 av H.T. Cedergren. Bell hade vid denna tid ca 1000 abonnenter och ansåg att marknaden var mättad varför man var kallsinnig till Allmännas lägre priser och bearbetning av marknaden. Men aj vad Bell bedrog sig. Snart var kriget i full gång. Bell tvingades reducera till samma prisnivå som Allmänna (125 kr/år) och försökte få tillstånd samtrafik vilket dock inte Allmänna önskade. 1885 var ställningen 2500 ab - 2500 ab. Bell växte genom nyetableringar, Allmänna växte genom avtal med eller uppköp av telefonföreningar kring huvudstaden. Stockholm var 1885 världens telefontätaste stad såväl i relativa som absoluta tal.

Var på slagfältet höll Kongl. Telegrafverket till? Inledningsvis var Verkets intresse ljumt. Man försökte få tillstånd lagstiftning som skulle begränsa telefonnäten och dess påstådda störande inverkan på telegrafnätet. Med stöd av riksdagsdiskussioner om byggande av långdistansnät i statlig regi och bildande av ett kraftfullt post- och televerk gav sig Telegrafverket in i kriget om stockholmskunderna. Efter att Cedergrens Allmänna köpt upp Bellbolaget var det mellan Riks och Allmänna som kriget fördes. Alla tänkbara knep och motmedel användes. Stockholms myndigheter försökte förhindra nergrävning av kablar och tvinga operatörerna till samtrafik vilken också kom till stånd. Rikstelefon försökte bevisa att Allmännas ledningsdragning var olaglig. Rikstelefon gav alla läkare sänkt årsavgift. Allmänna svarade med en generell avgiftssänkning, lokala erbjudanden, gratisabonnemang med vissa villkor, 100 fria samtal per kvartal osv. Cedergren startade AB 10-örestelefon med erbjudande om fri installation och 10 öre/samtal som enda avgift.

Vid sekelskiftet hade Allmänna ca 35 tusen och Riks ca 12 tusen abonnenter. Allmänna ombildades 1907 till Stockholmstelefon. Nya förslag om en geografisk uppdelning av marknaden i Stockholm lades fram men förkastades. Striderna pågick till 1918 då Rikstelefon köpte Stockholmstelefon för 50 milj. kr. En stor del av beloppet användes för att täcka Stockholmstelefons förluster orsakade av investeringar i Ryssland.

Nu var det moderna telesverige etablerat med Telegrafverket som dominerande operatör samt Ericsson och Telegrafverket som leverantör av utrustning. Under många år framöver existerade fortfarande lokala telefonföreningar och endast ett par decennier efter att den sista enskilda föreningen köpts upp av Televerket, öppnades marknaden ånyo för konkurrens genom statlig reglering och EU-direktiv. Men det är en helt annan historia.

Rustan

satt vid pennan och försökte att nedteckna Nils Olanders flödande berättelse.

Intressanta mötes
förhandlingar.

Full kommers på parkeringen.

